Баатар адуучин ярьж байна

Саяхан би Зуунмод хотын төвд болсон тус аймгийн адуучдын анхдугаар зөвлөлгөөнд урилгаар оролцсон Дундговь аймгийн Эрдэнэдалай сумын адуучин БНМАУ-ын Хөдөлмөрийн баатар Ичинхорлоо гуайтай уулзаж ярилцсан юм.

Адуучин баатар маань тун тайвнаар яриагаа ингэж эхэллээ.

—Би 1952 оны 3 дугаар сард нэгдлийн гишүүнээр элсэж одоо болтол адуу малласаар байна Ер нь адуу бол хамгийн хийморьтой мал байгаа юм.

Ингэхээр адуу маллах нь ёстой эр хүний хийж баймаар ажил. Гэхдээ адуу маллах ажлыг хэн бүхэн мэддэг боловч мэдээд анзаарахгүй өнгөрдөг хамгийн жижиг зүйлээс эхлэх хэрэгтэй юм гэснээр

т э р г ү ү н

бид хоёрын яриа өрнөж эхэллээ.

УС БИЛЧЭЭР—ӨӨХ МАХ

Адуунд хичнээн дуртай хайртай байлаач гэсэн түүний өл хоол, ус, билчээр, хужир, шүүг тохируулж маллахгүйгээр сайн адуучин болохгүй.

Энэ маань адуучин хүний ажил ч хичээнгүй нягт нямбай ажиллагаанаас шууд хамаарах хэрэг.

Адуу бол богино хугацаанд түргэн таргалж тэвээрэн өнгө зүс ордог мал.

Харин билчээр муудвал адуу шиг дор ордог мал байхгүй шиг байдаг.

Адууг зун намрын улиралд тал хөндий уул, өндөр газрын араар, бэлж өгвөл үл ялих чийгтэй, тачир нялх ургамалтай, өвс сийрэг газар тогтоогоод хумих, хураахдаа аль болохоор тайван зөөлөн туух хэрэгтэй юм.

Өвс ихтэй газар ялаа ихтэй байдаг учраас адуу тогтуун идээшлэж чадахгүйд хүрдэг. Адууг цэнгэг сэрүүн урсгал усаар өдөрт 3 удаа услаж долоо хоногт 1-2 удаа хужирлаж байвал махан тарга авах нь илүү байдаг.

Услахдаа цөөхнөөр нь тайван услаад тэнд нь бага зэрэг зогсоовол унаганы наршилт гарч дараагийн билчээрт идээшлэлт тогтолт нь илүү байна.

Адуу намар өөхөн тарга авдаг мал. Үүнийг хар галзан таанатай газар билчээрлүүлэх хэрэгтэй юм.

Харин ширүүн хөөж туух юм бол зун авсан махан таргаа алдаад өөхөн тарга сууж чадахгүйд хүрнэ. Ингэснээрээ өвөл хаврын ширүүн улиралд эцэх, ядрахаас гадна өвчин эмгэг амархан тусна.

Нэгэнт авсан таргыг намар тогтоож чадвал хаврын ширүүн шуурга элдэв өвчин эмгэгээс хамгаалж чадна.

УУЛЫН НӨМӨР ЦАСНЫ НИМГЭН

Өвөл хаврын улиралд уулын өвөр нөмөр, сархиаг дэрс, хөвд агьтай билчээрт идээшлүүлэн өдрийн дулаанд нь уулын ар болон талд богино цагаар байлгавал сайн.

Цастай үед ус нэн их хэрэглэдэггүй бөгөөд 7 хоногт нэг удаа харз, худгийн хүйтэн усаар уславал адууны бээрэг нь гарч идээшлэлт нь сайн болж зутардаггүй. Дүн өвөл, хаврын эхэн улиралд зун намар идүүлээгүй нөөцөлсөн өтгөн бөгөөд өндөр ургацтай нөмөр газрын билчээрт цас ны аль нимгэн газраар идээшлүүлэх хэрэгтэй.

Хэрэв бололцоо байвал 1-2 хоноод хужирт оруулж байвал таргаа алддаггүй юм.

ҮҮРИЙН ЧОНО, ШӨНИЙН МАНАА

Говирхог газрын адуучид хахир хатуу зудтай өвөл адуугаа соргог билчээр сайтай хангай газар луу гол төлөв оторлодог.

Ингэхлээр нэг суурь адуунд 4-5 хүн нийлээд 4 ханатай жижиг гэртэй, тэмээн хөсөгтэй явбал зохимжтой. Тэгэхдээ адууг хол туухад анхаарах зүйл бий. Адууг өдөр идээшлүүлэлтээр нь туугаад шөнө тогтоовол өдөр идэж амарсан адуу шөнө тогтож өгдөггүй.

Иим учраас шөнө идээшлэлтээр нь туугаад өдөр тогтоох нь зүйтэй. Бас шөнө туугдсан адуу газар авах нь сайн, тарж бутардаггүй сэргэлэн байдгаас гадна чононоос сэргийлэх сайн талтай байдаг.

Отроор явахад чононоос гоц болгоомжлох хэрэгтэй юм. Адуу бол бусад малыг бодвол шөнө бага унтдаг амьтан. Үдшээр,шөнө дундуур,үүрээр 3 удаа богино цагаар унтахдаа үхсэн юм шиг болдог.

Гэтэл чоно үдшээр уулнаас бууж шөнө дунд өнгөртөл хоол эрэх бөгөөд үүрээр ууландаа гардаг.

Ингэж адууны унталт чононы хооллолт хоёр яг тохирч байдаг. Энэ үед адуу манаатай байвал чоно орохгүй бөгөөд бусад цагт барагтай бол чоно ирнэ гэж байхгүй. Гэвч болгоомжлох хэрэгтэй.

УЛИРЛЫН БАЙДАЛ УНАХ МОРЬ

Малчин хүнд уналгын морь сайн байх шиг хэрэгтэй юм байхгүй. Уналгын морь сайн байна гэдэг чинь хөл, нуруу, ул сайтай байна гэсэн үг. Иймээс морийг улирлаар унаж сургах нь чухал. Өвөл унадаг морийг зун хавар намар унахгүй, зун унадаг морийг намар, өвөл, хавар унахгүй байх хэрэгтэй юм.

Улирлаар унаж дасгасан морины хөл, нуруу, ул муудаггүй, хаана ч явсан найдвартай байдаг.

УУРГАЧ МОРЬ

Уургач морь гэдэг бол хаа ч явсан хөл залгуулдаг найдвартай сайн морь юм. Адуучин хүн ямар морио уурганд сургах нь тэр хүний сонирхол боловч морь болгоныг уурганд сургаж болдоггүй.

Багаасаа хөл хөнгөнтэй ухаа морийг уурганд сургаж болохгүй. Иим морь сурах тусмаа улам хөөрүү агсан болж хөндлөн гулд хадуурч хамаагүй дайрч хөл нь хөнгөдөөд сууж чадахгүй савгадах явдал гардаг. Үүнээс болж үе мөчөө гэмтээх, эзнээ хохируулахад ч хүрдэг.

Харин бие зузаантай, хашин, хөл удаантай морийг уурганд сургавал их найдвартай байдаг.

Морийг уургач болгоход эхлээд өдөрт хэд ч хамаагүй эмээллэж тавиад байвал аандаа зориг орж уурганд сурдаг. Ингэж сургасан морь ёстой л уургач болно.

ЭМНЭГ СУРГАХАД УЧИР БИЙ

Унах морины хөл хөнгөн, унахад сэргэлэн байх нь сургалтаас ихээхэн шалтгаалдаг.

Морины хашин, зан муутай болох нь эхлэж сургахдаа ганцаарангы нь унаж булигуулах, амаа мэдэхгүй байхад нь гуядах балбах зэргээс болж төрөлхийн ааш зан эвдэрч эхэлдэг.

Ер нь эмнэг морийг сургахдаа хөтлөж явах, бүүр явахгүй бол тэр газар нь чөдөрлөөд орхих нь зүйтэй. Ингээд дараа адуугаа хураахдаа юм уу? харихдаа хөтлөж явах, олон морьтой уях, аргамжих нь сайн байдаг.

Ингэсэн морь унуулж сурахаасаа өмнө хөтлөгдөж, чөдөрлөгдөж, чөдөртэй аргамжаатай идэж, уяулж уяан дээр зогсож сурдаг.

Үүний дараа сайн хөтлөгдөж сурсан морь хөтлөөд эмнэгээ унавал уул эмнэг хөтлөгдөж сурсан мориндоо хөтлөгдөөд явахаас биш булгиж чаддаггүй юм.

НАМРЫН ХЭЭЛ, ХАВРЫН ТӨЛ

Нэгэнт хээл авсан гүүний хээлийг ялангуяа намрын сүүл сарууддад онц анхаарах хэрэгтэй.

Хээлийг бүрэн хамгаалж чадсанаар төл хүлээн авах ажил эхэлдэг.

Хээл алдах явдал хэд хэдэн талтай шиг над санагддаг. Үүнд: Хужирт оруулахгүй удах, ширүүн хөөж хөлөргөх, билчээрт нь хэтэрхий холихуулах, бог мал идээшилсэн газар удаах, ус багадаах, тогтмол, амт муутай үлбэгэр уснаас услах, цантай цагаан сүрэл идүүлэх, хяруунд уяж хоносноос болж хээл хаях явдал их гардаг.

Дээрхи зүйлийг анхаарч ажиллавал гүү хээл хаяхгүй байж болно.

Унагыг гарсан дор нь 10—15 хоног 2 давхар даавуугаар нэмнэх хэрэгтэй. Унаганы үсний завсраар салхи орсноос даардаг болохоор түүнд зузаан хүнд нэмнээ хэрэггүй юм. Хөрөвжсөн унагыг ч гэсэн зун цагт 2 давхар цагаан даавуугаар нэмнэж нарны цохилтоос хамгаалах хэрэгтэй.

Ер нь гүү унагалах үеэр адуугаа манах шиг сайн юмгүй.

ТАВИХ АЗРАГА, ХУРААЛГАХ ГҮҮ

Шинэ азрага тавихад

т у р ш л а г а

шилэлт сонголт хийх явдал чухал.

Дэл, сүүл, сүү, зан сайтай, бие томруу гүүний унага буюу дэл сүүл, зан зүс сайтай хөнгөн явдалтай, эдэлгээ сайтай, морьдоо хасдаггүй азраганы унагаар азрага тавивал ашиг сайтай.

Шинэ азарганд 3—4 байдасыг хэдэн үрээтэй хураалгаад аажмаар байдас нэмж хураалгаад байвал гүү сайн хураадаг болохоос гадна морьдоо хасдаггүй юм. Мөн адуунаасаа бороо шамрага, цас зуд салхинд алддаггүй сайн талтай.

АРДЫН ЭМЧИЛГЭЭ

Эрт дээр үеэс уламжлагдан ирсэн ардын эмчилгээнээс адуунд хэрэглэгдэх зүйл нилээд бий.

Энд би хэд хэдэн өвчин эмчилснээ ярья.

Сөдрөг бол адуунд ихэвчлэн тохиолдоно.

Энэ нь адууны сагаганы эвэр туурайн дотор байдаг. Сөдрөгдсөн адууны эвэр туурай нь томорч бамбалзуур болсон байна.

Түүнийг хурга засч байгаа юм шиг авахад бэр сүүжсэн уйланхай гарна.

Түүнийг авсаны дараа улбаанд явуулахгүй, усанд оруулахгүй, чийг авахуулахгүй уяж өдөрт нь хөтлөж идүүлээд шархы нь эдгэрмэгц тавих хэрэгтэй.

Намрын тосон жилбэн бол намрын морийг удаан унах буюу их зогссоноос эсвэл цангаж, хүйтэн ус их уулгаснаас ихэвчлэн шалтгаалж тусдаг өвчин юм. Иймээс жилбэнтсэн адуунд 3 жил айл намаржаагүй намаржааны хондыг хятад булгиар хуруувчтай чанаж, ханды нь 1 литр орчим уулгаж, дараа нь 2 хас, сүүлий нь хатгана.

Хаврын хий жилбэнд бол эмэгтэй хүний хөхний сүүг 100 граммаар 2 удаа өгвөл эдгэрнэ.

Ханиахад тагнайг нь хатгаж бургасны холтос чанаж ханды нь уулгавал сайн. Мөн турсан адууны дөрөөлөх, түүшүүг хатгахад таргалдаг тал бий.

СӨЛНИЙ АЙРАГ, ХАВРЫН УНДАА

Уруул чимчигнүүлсэн өтгөн шаргал айргаараа орж гарсан зочдоо дайлж цагаалж байх нь адуучин хүний хамгийн бахдаж баршгүй зүй[illegible] нэг [illegible] найрамдал [illegible]

Сүү саам хичнээн их байх тусам айраг маань тедийчинээн их байна.

Ер нь гүүг өдөрт 6—8 удаа сааж 3 сар гаруй хугацаанд барих хэрэгтэй.

Хэт оройтвол гүү ба унага таргаа гүйцээж авч чадахгүйд хүрнэ.

Иймээс гүүгээ эртхэн тавьж удаанаар хадгалж хэрэглэгдэх айргаа сөлтэй байхад хурааж авах нь зүйтэй.

Сөл тасарснаас хойш хураасан айраг нь өвсний айраг байдаг учир хадгалах тусам чанараа алддаг.

Харин сөлтэй байх үед хураасан айргийг өвлийн сүүл хаврын эхээр уухдаа 100 литр айраганд 10 литр сүүтэй өтгөн цай буюу шар тостой хар цай хийж бүлээд уувал тэр шинэхэн айраг шиг болдог гэж баатар адуучин Ичинхорлоо гуай ярив.

Н. Нямдаваа

Хариуцлагатай эрхлэгч Н.МӨНХӨӨ

(Х—000210) «Анхдугаар таван жил» сонины үйлдвэрт хэвлэв

Октябрийн социалист их хувьсгалын 51 жилийн ой мандтугай!

Орон бүхний пролетари нар нэгдэгтүн.

ТАВАН ЖИЛ

Төв аймгийн намын хороо, АДХ Гүйцэтгэх захиргааны сонин

21 дэхь жилдээ № 83 (1772) | 1968 ОНЫ 11 ДҮГЭЭР САРЫН 7 | ПҮРЭВ

ИХ ОКТЯБРЬ

Октябрийн социалист их хувьсгал ялан мандсанаас хойш 51 жил болж байна. Хүн төрөлхтний түүхэнд шинэ эриннийг нээсэн Октябрийн их хувьсгалын жилүүдэд зөвлөлтийн баатарлаг ард түмэн өөрийн орныг хүнд үйлдвэржүүлэн хөдөө аж ахуйгаа социалист ёсоор өөрчлөн соёлын хувьсгал хийснээр социализмыг бүрэн төгс ялуулан коммунизмын байгууламжандаа асар их амжилтыг олж байна. Аугаа их Октябрийн үзэл санаа, үйл хэрэг тал бүрийн түүхэн сорилтыг даван туулж, ялагдашгүй хүч чадлаа дэлхий дахины өмнө яруу тод харуулж чадсанаар үй олон хүний санаа бодолд их Октябрийн үзэл санаа хоногшин шингэж, орчин үеийн хамгийн хүчирхэг хүчин болов.

Ингэснээрээ хүн төрөлхтний түүхэн хөгжлийн үндсэн хандлага, түүний агуулга, чиглэл, гол онцлогийг одоо үед дэлхийн социалист систем, дэвшилт хүчнүүд тодорхойлж байна.

Эх орондоо коммунизм байгуулж байгаа Зөвлөлтийн ард түмэн, коммунист намынхаа 23 дугаар их хурлын шийдвэрийг амьдралд хэрэгжүүлэн коммунизм байгуулах их үйлсдээ шинэ шинэ амжилт олсоор байна.

1967 онд аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүнийг 7,3 хувиар нэмэгдүүлэхээр төлөвлөж 10 хувь буюу бараг 3 хувиар давуулсан байна.

1965—67 онуудад ажилчдын бодит цалин 7 хувь, хөдөөгийн хүн амын бодит орлого 20 хувиар өсчээ. 1968 онд ЗХУ—ын аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн 8 хувиар нэмэгдсэн байна.

Энэ оны байдлаар ЗХУ жилд 650 миллиард киловат цагийн цахилгаан эрчим хүч боловсруулан гаргаж, 300 сая гаруй тонн нефть, 600 сая тонн чулуун нүүрс, 107 сая тонн болд үйлдвэрлэжээ.

Коммунизмын эх орон ЗХУ асар хурдан хөгжлийнхөө үр дүнд сансарт аялан жуулчлах талаар хүн төрөлхтний түүхэнд гарамгай гавъяа байгуулсан билээ.

Сансрыг эзэмших талаар ЗХУ-ын олсон бас нэг том амжилт бол энэ оны 9 дүгээр сард Зөвлөлтийн автомат станц «Зонд-5» дэлхий-сар-дэлхийн замд амжилттай аялан эх дэлхийд тооцоолсон районд зөөлнөөр буулгасан болон ЗХУ—ын иргэн, баатар Георгий Береговой «Союз—3» огторгуйн хөлгөөр амжилттай аялсан явдал юм. Дэлхийн хөдөлмөрчдийн суут багш В. И. Ленин, монголын хувьсгалын гарамгай удирдагч Д. Сүхбаатар нарын үндэслэн байгуулсан Монгол—Зөвлөлтийн ард түмний эвдэршгүй найрамдал нь их Октябрийн тунхагласан олон улсын харилцааны зарчим, бие биеэ хүндэтгэж ах дүү ёсоор харилцан туслах жинхэнэ тэгш эрхийн зарчим дээр тулгуурласан билээ.

Ийм учраас монголын ард түмэн бид энэхүү найрамдлаа хайрлан хамгаалж, бахархаж байдаг.

Манай ард түмэн Октябрийн социалист хувьсгалын ойг өөрийн үндэсний их баяр, эрх чөлөө зол жаргалынхаа замыг олсны баяр гэж хүндэтгэн тэмдэглэж байдаг юм. Октябрийн хувьсгалын өлгий ЗХУ манай орны хөгжил цэцэглэлтэд зүйл бүрийн өгөөмөр тусламж үзүүлж ирсэн ба үзүүлсээр байна.

Одоо манай аймгийн Заамар, Баяндэлгэр сумд ЗХУ-ын их тусламжаар тохижин тэнд орчин үеийн хотыг сүндэрлүүлэн босгож шинэ амьдрал цогцлуулсан гайхамшигт сайхан барилга байгууламжаа Октябрийн социалист их хувьсгалын 51 жилийн ой, Монгол—Зөвлөлтийн ард түмний уламжлалт найрамдлын сараар тохиолдуулан бидэнд хүлээлгэн өгч байгаа нь бас нэг баярт үйл явдал болж байна.

Манай хөдөлмөрчид МАХН—ынхаа 15 дугаар их хурлын түүхт шийдвэр, МАХН—ын программыг амьдралд хэрэгжүүлэн, улс ардын аж ахуй, соёлыг хөгжүүлэх 4 дүгээр таван жилийн төлөвлөгөөний гурав дахь жил 1968 оны төлөвлөгөөг амжилттай биелүүлж байна. Тус аймгийн бүтээлч хөдөлмөрчид Октябрийн социалист их хувьсгалын 51 жилийн ойг угтаж социалист уралдаан, өндөр бүтээлийн ажлыг үйлдвэрийн салбар бүрт өрнүүлэн ажилласны дүнд аймгийн нийт үйлдвэрүүд 3 дугаар улиралд 157,5 мянган төгрөгийн бүтээгдэхүүн илүү үйлдвэрлэсэн нь өнгөрсөн оны мөн үеийнхээс 6,1 хувиар ахижээ.

Энэ нь манай аймгийн хөдөлмөрчдийн бүтээлч хөдөлмөрийн үр дүн мөн.

Одоо манай хөдөлмөрчдийн өмнө ХАА-н материаллаг баазыг бэхжүүлж түүний үр ашгийг нэмэгдүүлэх, малыг онд сайн оруулах бэлтгэл ажлыг бүрэн хангахын зэрэгцээ үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөөг нэр төрөл, тоо чанарын хувьд давуулан биелүүлэх эрхэм зорилтууд зогсож байна.

Иймээс дээрх зорилтыг биелүүлэхэд бүхий л хүчээ дайчлан ажиллацгаая.

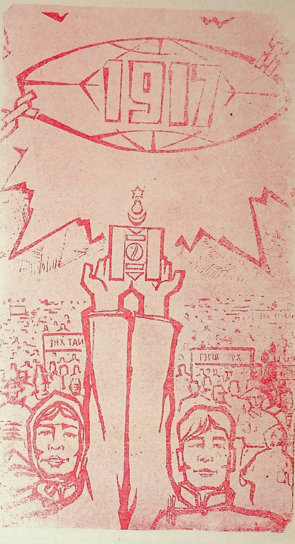

Баярын хурал

Октябрийн социалист их хувьсгалын 51 жилийн ойд зориулсан тус аймгийн нам, улс, олон нийтийн байгууллага, хөдөлмөрчдийн төлөөлөгчдийн баярын хурал өчигдөр орой аймгийн Соёлын ордонд болов. Баярын хурлыг аймгийн Намын Хорооны нарийн бичгийн дарга Д. Дамбажамц нээж, «Октябрийн социалист их хувьсгалын 51 жилийн ойн» тухай илтгэлийг аймгийн Намын Хорооны Товчооны гишүүн, Намын Хянан Шалгах комиссын дарга Р. Чимэдцэрэн тавив.

Хурлын дараа сайн дурын уран сайханчдын концерт тоглов.

Манай сурвалжлагч

ИХ БАЯРЫН БОСГОН ДЭЭР

Октябрийн социалист их хувьсгалын 51 жилийн ойг аймгийн төвийн үйлдвэрүүд ажлын өрнүүн амжилтаар угтав.

Тус аймгийн төвийн Артель их баярыг угтаж 1968 оны үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөөний 80 хувийг биелүүлээд байгаагийн дотор хивс, оёдол, үйлчилгээ, савхин гутлын тасгууд 10 дугаар сарын 1-ид жилийнхээ төлөвлөгөөний 98—119,5 хувийг биелүүлсэн сайхан амжилтын дүнтэй байна.

Мөн хивсчин Маанжий, Баасанжав, оёдолчин Рэнцэнханд, Даваасүрэн, гуталчин Дангаа, Р.Ичинхорлоо, Мөнхөө, мужаан Мижид нарын зэрэг олон ажилчид 10 дугаар сарын төлөвлөгөөгөө 150—200 хувиар биелүүлжээ.

*Аймгийн Харилцаа холбооныхон ч багагүй амжилтаар баяраа угтжээ.

Шуудан, радио телефон, суваг цахилгааны тасгууд 10 дугаар сарын төлөвлөгөөгөө 100—136,2 хувиар биелүүлсний дотор монтёр Дагва, ялгагч Цэрэнханд, касс Пүрэвжаргал нар төлөвлөгөөгөө 101,9—127,5 хувиар биелүүлжээ.

*Мөн аймгийн Хүнсний комбинатын Хуяг мастертай архин цехийн хамт олон 1968 оны төлөвлөгөөг 11 дүгээр сарын 4-ний байдлаар 103 хувиар биелүүлэв.

Ж. Төмөрсүх

Намын ухуулга-тодорхой судалгаа

Намын байгууллага, ухуулагчид, ухуулга олон түмний ажлыг хүмүүсийн ажил төрөл, ахуй амьдралыг тал бүрээс нь нарийн судалсан судалгаанд түшиглэн зохиовол түүний нөлөөлөн хүмүүжүүлэх чадал төдий чинээн амжилттай болно.

Манай аймагт намын ухуулга, олон түмний ажлыг нарийн судалгаа тооцооны үндсэн дээр зохиодог намын байгууллага, ухуулагч нар олон байна.

Гачууртын САА-н намын байгууллагын ухуулагч Сангидорж өөрийн бригадын хүмүүсийн мэргэжил, нас, эрхэлсэн ажил, боловсролын байдалд нарийн судалгаа хийсний үндсэн дээр тэдгээр хүмүүст ухуулга, олон түмний ажлаа зохиодог туршлагатай ухуулагч юм.

Ийм ухуулагчийн тоонд Баянбараат сумын ухуулагч Пунцагбалжир, залуу ухуулагч Бямбаа нарын зэрэг хүмүүсийг нэрлэж болно.

Эдгээр ухуулагчид бол бригад, тасаг фермийн ажилд ямар сайн зүйл, дэвшилтэд үйл ажиллагаа, ямар дутагдал байна түүний гол шалтгаан, үр дүн нь юу болох мөн хүмүүс юу бодож санаж, юуг хүсэж байгаа зэргийг нарийн судалж мэдсэн үндсэн дээр ухуулга олон түмний ажлаа зохиодог онцлогтой юм.

Үүний зэрэгцээгээр Батсүмбэр, Баянцогт, Гачууртын сангийн аж ахуйн намын байгууллагууд, намын ухуулга олон түмний ажлаа тодорхой судалгаан дээр түшиглэн явуулж байгаа учир тэнд ажлын ололт амжилт арвин байна.

Баянцогт, Батсүмбэрийн САА-н намын байгууллага хүмүүсийн боловсролын судалгааг гарган түүнийхээ үндсэн дээр ухуулга олон түмний ажлыг зохиож байгаагийн гадна ухуулах хуудас плакат, гудамжны самбар, ханын хэвлэлээр сурталчлах ажлыг өргөн зохиож байна.

Ийм учраас эдгээр сангийн аж ахуйнуудад намын ухуулгын ажил сайжирч, хүмүүсийн идэвхи хөдөлгөөн өрнөн, аж ахуй, соёлын төлөвлөгөөт зорилтууд амжилттай биелж байна.

Ухуулгын ийм ажилд амжилт байвч зарим газар ухуулгыг нарийн судалгааны дээр үндэслэн, амьдрал практик зорилттой холбон зохиох ажил хангалтгүй байна.

Иймд дээрхи дутагдлыг арилгаж намын ухуулга олон түмний ажлыг амьдралд ойртуулж түүний үр дүн, нөлөөлөх чадлыг дээшлүүлэхийн тулд юуны өмнө намын үзэл суртлын ажилтан, ухуулагч бүр хүмүүсийн санаа бодол, хүсэл эрмэлзэл ахуй амьдрал, болон өөрийн аймаг сум, нэгдэл, сангийн аж ахуй, үйлдвэр, албан газрын ажил амьдралд ялангуяа хүмүүсийн үзэл санаа ухамсарт ямар өөрчлөлт бий болж байгаа зэргийг нарийн судлаж мэдсэн үндсэн дээр ухуулга олон түмний ажлыг зохиох хэрэгтэй.

Д. Дуламжав

ӨВЛИЙН БЭЛТГЭЛ

Бүрэн сумын намын үүр, АДХГ Захиргаа 1968-1969 оны мал өвөлжилтийн бэлтгэл хангах комисс байгуулан ажиллаж 10 дугаар сарын 20-ны байдлаар шургааган хашаа 16-г шинээр барьж, 28 хашааг сэлбэн засч, 4 худаг дулаалсны дээр олон зуун тонн өвс өвөлжөөнд татаж нөөцөлсөн байна.

Мөн хужир шүү татах, өтөг бууц сийрүүлж хаттаах зэрэг ажил хийв.

Өвөлжилтийн бэлтгэлийг БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын депутат, намын гишүүн Ширчин, Зэсэм нар болон МХЗЭ-ийн гишүүн хоньчин Сосорбарам, Алтангэрэл нарын хариуцсан сууриуд бусдаасаа илүү сайн хангажээ.

Тус сумын өвөлжилтийн бэлтгэл ажил эрхэлсэн комиссоос сумын 60 гаруй суурийн өвөлжилтийг шалгаж 93,5 хувийн нь өвөлжилтийн бэлтгэлийг хүлээн авлаа.

Одоо тус сумынхан өвөлжилтийн бэлтгэлийн дутуугаа богино хугацаанд хангахаар шуурхайлан ажиллаж байна.

Д. Дамдинсүрэн

Баян сум 1968-1969 оны мал аж ахуйн өвлийн бэлтгэл хангах талаар гаргасан аймгийн Намын Хороо, АДХГ Захиргааны тогтоолыг сумын гүйцэтгэх захиргаа, нэгдлийн зөвлөл, бригадын хөдөлмөрчдийн хурлаар хэлэлцэж, тусгай төлөвлөгөө зохион ажиллав. Үүний үр дүнд 1 дүгээр бригадын хоньчин Цэвэгдорж, Мажиг, Пүрэв, Тогтох, 2 дугаар бригадын Г. Алтангэрэл, О. Сандагдорж, С. Дунгар, 3 дугаар бригадын Гомбо-очир, Цэвээнжалав, Сандагдорж, Балдандорж нарын хариуцсан олон сууриуд өвлийн бэлтгэлээ сайн хангаж байна.

Д. Дашцэрэн

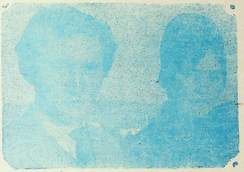

Йххайрханы уул уурхайн үйлдвэрийн өрөмдөгч Я. Чулуунбаатар, металь ялгагч Цээжав нар Октябрийн 51 жилийн ойг угтаж 10 дугаар сарын төлөвлөгөөг 147-270 хувиар биелүүлжээ.

Ж. Жамбаагийн авсан гэрэл зураг

ТОВЧХОН МЭДЭЭ

Баянчандманийн 8 жилийн дунд сургуулийн пионер сурагчдын хөдөлмөр чуулган болж 1968 оны зун намрын ажлын дүнг хэлэлцэв. Чуулган дээр тус сургуулийн захирал Доржданба сурагчдын зуны даалгаврын биелэлт хөдөлмөр амралтын зуслангийн ажлын дүнгийн тухай тодорхой ярилаа.

Ийнхүү тус сургууль 1968 оны зун намар сурагчдаас хийж бүтээсэн ажлыг тодорхой дүгнэж, тэргүүний ажилласан сурагчдыг шалгаруулж аврага цол олгов.

Үүнд: тус сургуулийн 8 дугаар ангийн сурагч Ц. Сүхбаатар зуны даалгавар биелүүлэх, хөдөлмөр амралтын зусланд ажиллахдаа бусдаасаа илүү амжилт гаргасан учир сургуулийн 1968 оны хөдөлмөрийн аврага боллоо.

*«Авдархангай» нэгдлийн 2 дугаар бригадын залуу саальчин Р. Гомбо энэ онд 25 үнээ төллүүлж 26 тугал бойжуулж үнээ бүрээсээ 4[illegible]0 литр сүү саажээ.

Саальчин Гомбо өөрийн ажилдаа сумынхаа аврага саальчин Дулам гуайн туршлагаар ажилласнаар ийнхүү амжилтанд хүрэв.

Г. Жавзандулам

*Баянчандмань дахь залуучуудын н[illegible] [illegible]рилгын мэргэжилтэн ажилчид, комсомолын 50 жилийн алдарт ойгоо угтаж өдөр тутмынхаа нормыг тогтмол давуулан биелүүлж сайхан амжилт гаргав.

А. Бэгзсүрэн

Явуулын багш

МАХН-ын Төв Хороо, БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөлөөс 1968 онд хөдөлмөрчдийн ерөнхий боловсролыг дээшлүүлэх арга хэмжээний тухай чухал тогтоол гаргасан билээ.

Уг тогтоолд нийт хөдөлмөрчдийн ерөнхий боловсрол, соёл техникийн мэдлэгийн хэмжээг дээшлүүлэх нь тус оронд социализмын материал техникийн бааз бүрэн байгуулж, соёлын хувьсгалыг гүнзгийрүүлэх үлэмж ач холбогдолтой бүх нийтийн хэрэг болов гээд уг тогтоолоор суурийн хүмүүжлийн ажил болон хөдөлмөрчдийн ерөнхий боловсролыг дээшлүүлэх ажлыг хариуцан түүнд туслаж зааварлах үүрэг бүхий явуулын багш нарыг ерөнхий боловсролын сургуулийн багшийн цалинтайгаар ажиллуулахыг сум нэгдэл, САА-д зөвлөсөн юм.

Энэ тогтоолын заалтын дагуу манай аймгийн сум-нэгдэл, САА-д хөдөлмөрчдийн бичиг үсгийн мэдлэгийг дээшлүүлэх ажлыг хариуцсан явуулын багш нарт зохих боловсролтой хүмүүс томилогдон ажиллаж байна.

Явуулын багш нь суурийн сургуулийн багш нарын ажлыг шалгаж тэдэнд байнга туслаж тэднийг семинар зөвлөлгөөнөөр хангаж байх үүрэгтэй.

Ер нь явуулын багш нар тусгай батлагдсан графикийн дагуу бригад, сууриар явж хөдөлмөрчдийн боловсрол хүмүүжлийн ажилд нь судалгаа хийж суурийн сургууль, түр, улирлын болон эчнээ сургуулиар хамран сургах ажлыг улсын төлөвлөгөө, орон нутгийн байгууллагын удирдлага, чиглэл мөн саяхан зохиогдсон явуулын багш нарын семинар зөвлөлгөөний дагуу явуулах явдал нийт сум-нэгдэл, САА-н явуулын багш нарын үүрэг болж байгаа юм.

Энэ үүргээ сайн биелүүлж байгаа явуулын багш тус аймагт олон байна.

Жишээ нь: Мөнгөнморьт сумын Дамба Сэргэлэн сумын Болд, Өлдөршırэт сумын Нацагдорж нар хөдөлмөрчдийн боловсролын судалгааг бүрэн гаргаж энэ судалгаанд тулгуурлан суурьт зохиох сургууль хүмүүжлийн ажлын 1968—1969 онд явуулах бэлтгэлийг нилээд сайн хангаад байна.

Ажлын ийм эхлэлт байгаа боловч явуулын багш нарын ажиллагааг орон нутгийн намын байгууллагуудаас удирдах удирдлага хангалтгүй мөн тэнд ажиллаж байгаа явуулын багш нарын идэвхи санаачлага муугаас явуулын багш нарын ажиллагаа жигд бус, хөдөлмөрчдийн ерөнхий боловсрол, суурьт зохиогдож байгаа сургууль хүмүүжлийн ажилд үзүүлэх нөлөөгөөр тун бага байна.

Тэр ч байтугай Баяндэлгэр, Бүрэн, Эрдэнэ зэрэг сумд явуулын багш нараа семинарт ирүүлээгүй таслуулж байв.

Иймээс намын байгууллагууд хөдөлмөрчдийн ерөнхий боловсролын хэмжээг цуцалтгүй дээшлүүлэх хэрэгт соёл, гэгээрлийн ба олон нийтийн байгууллага, нийт хариуцлагатны хүчийг нэгтгэн чиглүүлж суурийн сургууль хичээл хүмүүжлийн ажлыг нарийн судалгааны үндсэн дээр зохиохын гадна явуулын багш нарыг тодорхой удирдлагаар байнга хангаж байх явдал нэн чухал байна.

Суурьт зохиогдох сургууль хүмүүжлийн ажлын чанар бол суурийн багш нарын мэдлэг хүмүүжил, идэвхи санаачлагаас шууд шалтгаална гэдгийг онцлон анхаарч суурийн багш нарын семинарыг чанартай явуулж тэдний заах аргыг улам дээшлүүлж гарын авлага материалаар тогтмол хангаж байх хэрэгтэй.

Түүнчлэн сууриудад явуулж буй улс төрийн яриа, сонсголоор цаг үеийн зорилт, орчин үеийн гол чухал асуудлаар яриа сонсгол хийж байх нь зүйтэй.

Мөн суурийн багш нарын семинар зөвлөлгөөнийг үе үе зохиож тэдний туршлагыг солилцуулахаас гадна сумын бага, дунд сургуулийн туршлагатай багш нарын хичээл дээр суулгах, суурьт нээлттэй хичээл зохион явуулах зэрэг ажил санаачлан хийж, суурийн сургуулийн багш нарын заах арга зүйг дээшлүүлэх хэрэгтэй.

Ер нь явуулын багшийн ажил хэдий чинээ сайн байвал тэндэх суурийн хүмүүжлийн ажил болон хэдээгийн хөдөлмөрчдийн ерөнхий боловсрол, соёл техникийн мэдлэгийн хэмжээ дээшилнэ гэдгийг ямагт санаж, энэ ажилд бүхий л идэвхи санаачлагаа дайчлан ажиллах явдал манай нийт явуулын багш нарын нэн чухал үүрэг болж байна.

Д. Цэрэнхүү

Аймгийн МХЗЭ-ийн 13 дугаар бага хурлын өмнө

Ө М Н Ө

Аймгийн МХЗЭ-ийн Хороо 13 дугаар бага хурлаа угтаж 45 хоногийн зохистой ажлын төлөвлөгөө гарган ажиллаж байгаагийн гадна жинхэнэ материаллаг үйлдвэрлэл дээр ажилладаг гишүүд залуучуудын дунд өндөр бүтээлийн 15 хоногийн ажил зохиов.

Энэ үеэр гишүүд залуучуудын хүчийг зохион байгуулж мал аж ахуйн өвөлжилтийн бэлтгэлийг хангуулах, хашаа барих, худаг гаргах, хадлан бордоог өвөлжөө хаваржаанд татах, алдагдал хаягдал байгалийн нөөц баялаг ашиглан социалист хуримтлалыг арвижуулах зэрэг ажлуудыг хийлээ.

Энэ хугацаанд Баянзүрх, Дэлгэрхаан сумдын эвлэлийн байгууллагууд гишүүд залуучуудын хүчийг зохион байгуулж өвөлжилтийн бэлтгэл хангуулах тодорхой болзол гаргаж, хоорондоо уралдаантайгаар ажиллуулж 15 хоногийн эцэст байр эзлүүлэн дүгнэж сайн ажилласан гишүүд залуучууд, бригад фермүүдийг урамшуулан шагнажээ.

Баянзүрх сумын үхрийн 1 дүгээр фермийн үхэрчин залуу Дашдэндэвийн суурь өндөр бүтээлийн 15 хоногийн үеэр сумын эвлэлийн үүрээс зарласан уралдааны болзлыг биелүүлж 1 дүгээр байр мөн фермийн хоньчин эвлэлийн гишүүн Лхагвэ, Нэргүй нарын суурьууд 2 дугаар байр эзэлжээ.

Аймгийн эвлэлийн 13 дугаар бага хурал угтсан өндөр бүтээлийн 15 хоногийн ажилд Баянзүрх сумын эвлэлийн үүрийн гишүүн Эрдэнэчимэг, Тунгалаг, Бямбажав, Өлзийсайхан, Раднаабазар, Дэлгэрхаан сумын эвлэлийн хорооны харъяа 2 дугаар бригадын үүрийн гишүүн Чунаг, энгийн залуу Чулуун нар бусдаасаа илүү идэвхийлэл гарган ажилласан байна.

Д. Давдай

Их баярын өмнө

Тус аймгийн Лувсанчүлтэм даргатай Замын ангийнхан Монгол—Зөвлөл[illegible]лын сар, [illegible] Октябрийн Хувьсгалын 51 жилийн ойг угтаж өндөр бүтээлийн 60 хоногийн уралдаант ажил зохиожээ.

Үүний үр дүнд Замын ангийнхан энэ оны жилийн төлөвлөгөөг 45 хоногийн өмнө 23,7 хувиар давуулан биелүүлж 1969 оныхоо ажилд орж хөдөлмөрийн өндөр амжилтаар их баяртаа бэлэг барив.

Н. Гиваасамбуу

Өнжүүл сумын Бадамханд эрхлэгчтэй хүний их эмчийн салбар социалист уралдааныг ээлж ажилчин бүрийн хооронд өрнүүлж, 7—14 хоногоор дүгнэн ажиллаж байгаагийн гадна ажилдаа тэргүүний туршлага 10 гаруйг нэвтрүүлжээ. Түүнчлэн 0—3 насны хүүхдийн 95 хувь, жирэмсэн эхчүүдийг эхний 3 сараас нь эхлэн хяналтандаа авч ажиллаж байна.

Энэ онд төрөхийн өмнөх байранд малчин эхчүүдийн 75-аас доошгүй хувийг амаржуулж, залуу эхчүүдэд эмнэлгийн анхны мэдэгдэхүүн эзэмшүүлэх хичээл зааж үнэмлэх олгожээ.

Энэ бүхний дүнд 1968 оны эхний 10 сарын ор хоног ашиглалт, амбулаторийн үзлэг, урьдчилан сэргийлэх тарилга зэрэг гол төлөвлөгөөт зорилтоо 90—100 хувиар биелүүлж одоо жилийнхээ төлөвлөгөөг хугацаанаас нь 1 сарын өмнө биелүүлэх боломжтой болоод байна.

Н. Нанжид

Заамар сумын их эмч Авид эрхлэгчтэй мал эмнэлгийн салбарынхан Октябрийн хувьсгалын 51 жилийн ойг хөдөлмөрийн давуу амжилтаар угтав.

Тус салбарынхан мал эрүүлжүүлэх ажилд онцгой анхаарч сумын бүх малд эрүүл мэндийн үзлэг 2 удаа хийж, өвчний сэжиг тэмдэгтэй малыг тусд нь суурилж эмчилгээнд оруулжээ.

Эднийхэн мал угаах ажлыг богино хугацаанд дуусгаж төрөл бүрийн халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх тарилгын жилийн төлөвлөгөөг давуулан биелүүлсэн байна.

Д. Дондогдорж

* * *

Аймгийн «Анхдугаар таван жил» сонины үйлдвэр Октябрийн Хувьсгалын 51 жилийн ойг угтаж 10 дугаар сарын төлөвлөгөөгөө 123 хувиар биелүүлэв.

Зөвлөлтийн эрдэмтний сэтгэгдэл

Зөвлөлтийн залуучуудын төлөөлөгчдийн бүрэлдэхүүнд оролцож Төв аймагт зочилж БХЛКЗЭ-ийн 50 жилийн ойн тухай хөдөлмөрчид ба сургуулийн сурагчдад лекц унших аз завшаан над тохиолдсон юм.

Төв аймгийн хөдөлмөрчид намайг элгэсэг халуун дотноор хүлээж авсан явдалд би танай аймгийн сониноор дамжуулж маш их баярласнаа чин сэтгэлээсээ илэрхийлж байна.

Зөвлөлтийн комсомолын амьдрал, үйл ажиллагааны тухай уншсан лекц минь Монгол—Зөвлөлтийн ард түмэн ба залуучуудын ах дүүгийн нөхөрлөлийг цаашид бэхжүүлэхэд нэмэр хандив болно гэдэгт би бат итгэж байна.

Би аймгийн эвлэлийн байгууллагын ажилтай танилцлаа.

Нийт охид хөвгүүдийг ахмад үеийн хувьсгалт дайчин, хөдөлмөрч уламжлалаар хүмүүжүүлэх талаар зохион явуулж байгаа үлэмж ажил нь залуучуудыг МАХН-ынхаа үйл хэргийн төлөө идэвхтэй тэмцэгч болгон хүмүүжүүлэхэд чухал хүчин зүйл болж байна.

Захирал Балдандоржийн удирдсан дунд сургууль над их сайхан сэтгэгдэл төрүүлэв.

Сургуулиа ухуулан таниулах материалаар тун аятайхан чимэглэсэн байна. Пионерийн танхим, хичээлийн кабинетуудыг ч тун сайн зохион байгуулан тохижуулжээ.

Энэ бүхэн бол багш нараас улс төр хүмүүжлийн талаар хичнээн их ажил зохиодогийг гэрчилж байна. Аймгийн Орон нутгийг судлах музейн үзмэрийг маш их сонирхож үзлээ.

Музейн эрхлэгч Жадамбаа үзмэрүүдээ утга төгөлдөр тайлбарлаж өгсөн нь сэтгэлд нэн таатай санагдаж байв.

Аймгийн сайн дурын уран сайханчдын авъяаслаг тоглолт над хэзээч мартагдашгүй гүн сэтгэгдэл төрүүлэв.

Бас намайг маш элгэсэг халуун дотноор хүлээж авсан Сэргэлэн сумын хөдөлмөрчид ба залуучуудад гүн их талархлаа илэрхийлэхийг хүсч байна.

Намайг Төв аймагт хүрэлцэн ирэхэд сонирхолтой, ашигтай сайхан боломжоор хангаж өгсөн аймгийн Эвлэлийн Хороо, түүний ажилтнууд, ялангуяа нөхөр Давдай, Даваахүү нар болон бусад нөхдөд маш их баярлалаа.

Энэ нь Төв аймгийн бүх хөдөлмөрчид, залуучууд Зөвлөлтийн ард түмэн ба залуучуудыг гүнээ хүндэтгэж байдгийн тод илрэл гэж би үзэж байна.

Зөвлөлт — Монголын ард түмний нөхөрлөл мандтугай.

БХЛКЗЭ-ийн Төв Хорооны лектор, түүхийн ухааны дэд эрдэмтэн
Л. И. Власюк

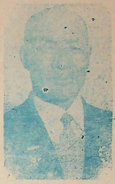

Тус аймаг дахь Усны аж ахуйн барилга угсралтын конторын гүн өрөмдлөгийн мастер Д. Ендондүйчир Октябрийн 51 жилийн ойг угтаж сар бүрийн төлөвлөгөөгөө 120—162 хувиар биелүүлжээ.

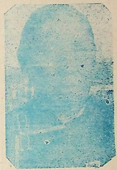

Жаргалантын С А А-н хоньчин Тогтуур 1968 онд 686 хониноос 730 хурга бойжуулсны дээр ноосны төлөвлөгөөг 103 хувиар биелүүлж хөдөлмөрийн сайхан амжилт гаргажээ

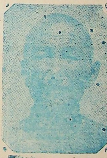

Заамар сумын «Заамар» нэгдлийн хоньчин Намжил гуай малч сайн ажлаараа хамт олондоо махтагдсан тэргүүний хүн.

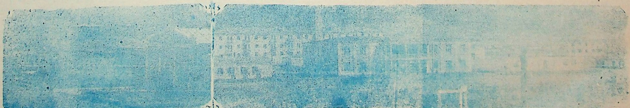

Тус аймгийн төв Зуунмод хотод сүүлийн жилүүдэд орон сууц, соёл үйлчилгээний олон барилгууд баригдан ашиглалтанд орж хот маань өдрөөс өдөрт улам хөгжин цэцэглэж байна.

Зураг дээр: Зуунмод хотын төвийн хэсэг